

سند و برنامه راهبردی پنج‌ساله انجمن علوم قضائی ایران

مقدمه

توسعه و گسترش علوم مختلف یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌ها و ابزارهای رقابت در عرصه‌های ملی و بین‌المللی و عامل تحکیم اقتدار ملی کشورها است. نقشه جامع علمی کشور و اسناد بالادستی نظیر سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، برنامه‌ریزی هدمند و شتابان به‌سوی اهداف تعیین‌شده را به‌عنوان مسئولیتی خطیر به دوش جامعه علمی کشور گذاشته و تلاشی همه‌جانبه در راستای پیشرفت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به‌سوی افقی روشن را می‌طلبد. در سند تحول قوه قضائیه از اکتفا به دانش حقوقی و قضائی به بهره‌مندی از دانش‌های نو، بین‌رشته‌ای و تجارب جدید بشری به‌عنوان یکی از چرخش‌های تحول‌آفرین، یادشده است. تقویت و توسعه اجتماعات علمی حرفه‌ای در حوزه علوم انسانی از جمله انجمن‌های علمی از لوازم ضروری احراز جایگاه علمی در شأن ایران اسلامی است. انجمن علوم قضائی ایران که در این سند «انجمن» نامیده می‌شود در سال ۱۴۰۱ تأسیس گردیده است. هدف اصلی از تأسیس این انجمن، فراهم آوردن بستر و زمینه‌های لازم برای ارتقا، گسترش و پیشبرد علمی موضوعات مرتبط با علوم قضائی در ایران است.

انجمن بر اساس مفاد مندرج در اساسنامه و در راستای تحقق اهداف بلندمدت خود با فراهم نمودن تمهیدات لازم به‌منظور فعالیت نظام‌مند، اقدام به تدوین سند راهبردی پنج‌ساله و عملیاتی نموده است. در تدوین این سند تلاش شده است ضمن رعایت و توجه به محتوای اسناد بالادستی مرتبط، چشم‌اندازی واقع بینانه و درعین‌حال آرمان‌خواهانه و نیازمند تلاش و تکاپو ارائه شود. قسمت نخست این سند به ارکان جهت‌ساز انجمن شامل ارزش‌های محوری، چشم‌انداز، مأموریت، اهداف کلان، فرصت‌ها و تهدیدها پرداخته است و در قسمت دوم، راهبردها و برنامه‌های عملیاتی انجمن، مطرح‌شده است. امید است با استعانت از درگاه خداوند متعال و برخورداری از توانمندی اعضای این انجمن، شاهد تحقق این اهداف باشیم.

بخش نخست: ارکان جهت ساز

فصل نخست: ارزش‌های محوری انجمن

انجمن ارزش‌های متعالی و والایی به شرح زیر را سرلوحه تمامی فعالیت‌های خود قرار خواهد داد:

- خشیت در برابر پروردگار و برخورداری از تواضع و فروتنی علمی؛
- وفاداری و اعتقاد به فرهنگ و هویت اسلامی ایرانی و اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و اعتقاد و التزام به سیاست‌های کلی نظام در حوزه علم و فن‌آوری بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی؛
- اعتقاد به ظرفیت نظام حقوقی اسلام برای پاسخگویی به نیازها و چالش‌های حقوقی جامعه به‌ویژه در زمینه علوم قضائی؛
- تصمیم‌گیری بر اساس اصول و اخلاق و منشور پژوهش و مبتنی بر دانش؛
- قانون‌گرایی و برنامه‌پذیری؛
- تأکید و تمرکز بر علم نافع در حوزه علوم قضائی؛
- عزم راسخ در نظریه‌پردازی، گفتمان‌سازی، نقد و آزاداندیشی و تعلیم علم در زمینه علوم قضائی؛
- عدالت محوری، پرورش استعدادها و تقویت خلاقیت و نوآوری در حوزه علوم قضائی.

فصل دوم: چشم‌انداز انجمن

انجمن علوم قضائی ایران در افق چشم‌انداز پنج‌ساله پیش رو، در تعامل سازنده و فعال با انجمن‌های علمی همسو و برخوردار از دانش روزآمد، بومی و کاربردی و نقش راهبردی و تأثیرگذار در حوزه علوم قضائی در کشور خواهد بود. این انجمن با توسعه ظرفیت‌های پژوهشی، نوآوری، نظر ورزی و نظریه‌پردازی، با بهره‌گیری از توان، تخصص و تجارب اعضای خود و سایر متخصصان و صاحب‌نظران دانشگاهی به مستندسازی و نشر علم در حوزه علوم قضائی خواهد پرداخت و در مسیر ارتقا دانش و گسترش توانمندی‌های نیروی انسانی متعهد و متخصص در زمینه علوم قضائی گام بر خواهد داشت. همچنین انجمن به‌عنوان یکی از مراجع ممتاز پاسخ‌گویی به نیازهای علمی و پژوهشی قوه قضائیه عمل خواهد کرد.

فصل سوم: مأموریت‌های انجمن

مأموریت‌هایی که بر اساس اساسنامه به انجمن محول شده است، به شرح زیر است:

- ۱- فراهم آوردن بستری جهت ایده‌پردازی و نظریه‌پردازی دانش‌بنیان در حوزه علوم قضائی؛
- ۲- ایجاد فرصت‌های برابر جهت شکوفایی و پرورش استعدادهای علمی کشور به‌ویژه در راستای انجام آموزش‌های تخصصی در زمینه علوم قضائی؛
- ۳- اهتمام ویژه در انجام پژوهش‌های بنیادین، کاربردی و توسعه‌ای موردنیاز قوه قضائیه؛

- ۴- همکاری، هم‌افزایی، اشاعه اندیشه‌های نوین در راستای اعتلای علوم قضائی در کشور در فضای مناسب نقدپذیری علمی؛
- ۵- ترویج و نشر علم در حوزه علوم قضائی باهدف تقویت چرخه جریان ملی دانش با نگاه به ارزش‌های اسلامی و تعالی بشر؛
- ۶- ارتقای مستمر دانش و مهارت در زمینه علوم قضائی و تلاش برای جذب اعضای جدید دارای جایگاه برجسته علمی و عملی در حوزه علوم قضائی هم‌راستا با مأموریت‌های قوه قضائیه؛
- ۷- برقراری ارتباط و اجرای پروژه‌های پژوهشی و آموزشی مشترک با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی فعال در حوزه علوم قضائی؛
- ۸- اجرای دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی مشترک در حوزه علوم قضائی با در نظر گرفتن اولویت‌های قوه قضائیه؛
- ۹- همکاری مؤثر با کمیسیون انجمن‌های علمی کشور؛
- ۱۰- تلاش و مشارکت علمی در جهت دستیابی به دستگاه قضایی مطلوب اسلام و عروج به جایگاه رفیع قضاوت ناب اسلامی؛
- ۱۱- همکاری مؤثر علمی در مسیر بهبود و ارتقای احیای حقوق عامه و گسترش عدل؛
- ۱۲- انجام مطالعات علمی و طرح‌های پژوهشی در راستای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح و تربیت مجرمین؛
- ۱۳- انسجام‌بخشی به فعالیت‌های علمی و پژوهشی در حوزه علوم قضائی در سطح کشور.

فصل چهارم: اهداف کلان انجمن

- ۱- ایفای نقش مؤثر در تحقق اهداف اسناد بالادستی مرتبط با حوزه علم و فناوری نظیر نقشه جامع علمی کشور، سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور و حرکت در مسیر سند تحولی قوه قضائیه؛
- ۲- ایجاد پیوندهای مطمئن میان دانشکده‌های حقوق، مراکز تحقیقاتی و پژوهشی حقوقی و انجمن‌های علمی مرتبط با حوزه علوم قضائی؛
- ۳- ارتقاء سطح کیفی علمی دانشگاه از طریق روزآمدسازی مطالب و به‌روزرسانی و بازنگری محتوا و سرفصل‌های درسی رشته‌های تحصیلی مرتبط با علوم قضائی و توسعه آموزش‌های بین‌رشته‌ای در این زمینه؛
- ۴- هدفمندسازی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی در زمینه علوم قضائی؛
- ۵- انتشار کتب و نشریات علمی مرتبط با حوزه علوم قضائی؛
- ۶- همکاری مؤثر علمی با کمیسیون حقوقی و قضائی مجلس شورای اسلامی؛
- ۷- همکاری علمی و پژوهشی مستمر با قوه قضائیه و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ۸- تجمیع ظرفیت‌های علمی و تقویت تعامل و هم‌افزایی میان اندیشمندان و صاحب‌نظران حوزه علوم قضائی؛
- ۹- تقویت و بهره‌برداری از پتانسیل‌های علمی و پژوهشی دانشگاه‌ها از طریق برگزاری دوره‌های مشترک.

فصل پنجم: فرصت‌ها

- ۱- احتیاج روزافزون جامعه حقوقی کشور به تخصص و دانش و تجارب بنیادی در زمینه علوم قضائی؛
- ۲- نیاز مراکز علمی و پژوهشی به بهره‌گیری از توان و تخصص صاحب‌نظران در حوزه علوم قضائی؛
- ۳- وجود حمایت قانونی‌های و ایجاد بستر مناسب فعالیت برای انجمن‌ها در اسناد بالادستی؛
- ۴- دارا بودن اعضای پیوسته و وابسته صاحب‌نظر و توانمند در حوزه موضوعات علوم قضائی؛
- ۵- داشتن صلاحیت و توانمندی به‌منظور ارائه پیشنهادهای علمی در زمینه اصلاح و بازنگری سرفصل‌های درسی مرتبط با حوزه علوم قضائی؛
- ۶- داشتن توانمندی‌های لازم برای ارائه مشاوره‌های علمی و تخصصی در زمینه علوم قضائی؛
- ۷- دارا بودن پتانسیل و تجارب کافی در برقراری ارتباطات علمی در سطح کلان در کشور.

فصل ششم: تهدیدها

- ۱- ضعف پشتوانه مالی انجمن و عدم حمایت‌های مالی کافی؛
- ۲- سطح نازل و غیرقابل قبول همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی؛
- ۳- انفعال دانشگاه‌های سراسر کشور در برقراری ارتباط و همکاری مؤثر؛
- ۴- فقدان ساختمان مستقل برای استقرار دبیرخانه انجمن؛
- ۵- کاهش سطح همکاری با قوه قضائیه و سازمان‌های تابعه.

بخش دوم: راهبردها و برنامه‌های عملیاتی

فصل نخست: راهبردهای انجمن

- ۱- ارتقاء سطح علمی دانشجویان، پژوهشگران و اندیشمندان دانشگاه‌ها، مراکز علمی، آموزشی و پژوهشی در زمینه علوم قضائی؛
- ۲- تولید علم و انتشار دستاوردهای علمی و پژوهشی مرتبط با علوم قضائی؛
- ۳- مسئله محور بودن و تمرکز نظام پیشنهادها در حوزه علوم قضائی؛
- ۴- رصد مستمر چالش‌های حوزه علوم قضائی و ارائه راهکارهای مناسب در این زمینه؛
- ۵- ارائه مشورت و راهبرد در تصمیم‌سازی مهم قوه قضائیه و سازمان‌های تابعه؛
- ۶- جلب عضویت حداکثری صاحب‌نظران و متخصصان حوزه علوم قضائی؛
- ۷- تمرکز بر تقویت و توسعه همکاری‌ها میان انجمن و دانشگاه‌ها در زمینه علوم قضائی؛
- ۸- بسترسازی برای برگزاری نشست‌ها و گردهمایی‌های مرتبط با علوم قضائی؛
- ۹- ارائه راهکارهای عملی به‌منظور استفاده حداکثری از دانش‌آموختگان و نخبگان علمی حوزه علوم قضائی؛
- ۱۰- حمایت از نقدهای علمی سازنده و منصفانه در حوزه علوم قضائی؛
- ۱۱- تجمیع و هدایت هدمند ظرفیت‌ها برای استیفای حقوق ایران در عرصه بین‌المللی؛

- ۱۲- کمک به ارتقای شفافیت و مبارزه با فساد؛
- ۱۳- ارائه راهکارهای علمی در راستای استقرار نظام ارزیابی عملکرد قضات؛
- ۱۴- فراهم آوردن بسترهای علمی برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی به منظور ارتقای عملکردهای قوه قضائیه؛
- ۱۵- انتقال سطح فعالیت‌های انجمن از سطح ملی به سمت کشورهای همسو و مسلمان.

فصل دوم: برنامه‌های عملیاتی انجمن

- ۱- آسیب‌شناسی چالش‌های موجود در عرصه علوم قضائی و تلاش در جهت رفع نقایص و کاستی‌های موجود؛
- ۲- تنظیم تفاهم‌نامه و همکاری با سازمان‌های تابعه قوه قضائیه و مراکز علمی و پژوهشی؛
- ۳- برگزاری سمینارهای تخصصی و کنفرانس‌های علمی مرتبط با موضوع علوم قضائی و مشارکت در آن‌ها،
- ۴- تلاش برای ایجاد رشته‌های تخصصی‌تر در حوزه علوم قضائی؛
- ۵- تحول در روش‌های ارائه آموزش مبتنی بر بهره‌گیری از فضای فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه علوم قضائی؛
- ۶- ایجاد تحول در حوزه نظام کارورزی و کارآموزی برای قضات؛
- ۷- تلاش برای توانمندسازی و دانش‌افزایی نیروی انسانی در حوزه علوم قضائی؛
- ۸- ایجاد پرتال و خبرنامه، بانک اطلاعات تخصصی در زمینه علوم قضائی؛
- ۹- برنامه‌ریزی برای ایجاد ارتباط علمی با مراکز و نهادهای عملی معتبر بین‌المللی فعال در زمینه علوم قضائی؛
- ۱۰- تجلیل و قدردانی از صاحب‌نظران و اندیشمندان برجسته حوزه علوم قضائی؛
- ۱۱- برنامه‌ریزی در جهت تقویت بنیه مالی انجمن جهت حمایت‌های علمی از فعالیت‌های انجمن؛
- ۱۲- گسترش همکاری با مجلات معتبر دانشگاهی در زمینه موضوعات مرتبط با علوم قضائی؛
- ۱۳- عضویت در انجمن‌های علمی بین‌المللی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ۱۴- کمک به تسهیل و تقویت ارائه خدمات حقوقی؛
- ۱۵- ارائه پیشنهادهای علمی به منظور متناسب‌سازی ساختار و تشکیلات قوه قضائیه با اقتضات اجرای سند تحول؛
- ۱۶- بهره‌مندی حداکثری از ظرفیت‌های علمی نهادهای خارج از قوه قضائیه به‌ویژه دانشگاه‌ها، پژوهشکده‌ها؛ اندیشکده‌ها و حوزه‌های علمیه؛
- ۱۷- ارائه مشورت‌های علمی و انجام مطالعات پژوهشی به منظور کمک به تربیت قضات تخصصی در موضوعات اولویت‌دار از جمله خانواده، اقتصاد، رسانه، اداری، نظامی و فناوری‌های نوین و تدوین محتوای آموزشی و تربیتی علمی و عملی متناسب با نیازهای شغلی قضات؛
- ۱۸- همکاری در ایجاد تحول بنیادین در آموزش و پژوهش در زمینه علوم قضائی.